УДК 378.147.041:377 Разлівінських Ю.О.

АКТИВІЗАЦІЯ ТВОРЧОЇ САМОСТІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРАКТИКУМУ

У статті розглядаються методи та засоби активізації творчої самостійної роботи студентів на заняттях з технологічного практикуму. Ключові слова: творча діяльність студентів, самостійність в роботі, технологічний практикум. Актуальність теми. Сучасний етап розвитку освіти характеризується інтенсивним пошуком нового в теорії і практиці. Цей процес обумовлений рядом суперечностей, головна з яких - невідповідність традиційних методів і форм навчання новим умовам соціально - економічного розвитку суспільства. Змінилося соціальне замовлення суспільства по відношенню до вищого навчального закладу: необхідно формування особистості, здатної до творчої, свідомої, самостійної діяльності, до саморегулювання, що забезпечує досягнення цієї мети. Успіх підготовки таких спеціалістів залежить від багатьох факторів, одним з яких є самостійна робота студентів. Тому основним завданням викладача у вищій школі стає не репродуктивне викладання змістовних питань, а організація активної та творчої самостійної роботи студентів. Щоб виконати завдання, які постали перед вищою школою в наш час, потрібно вдосконалювати навчальний процес сучасними технологіями та стимулювати самостійну, творчу навчальну діяльність студентів. Вирішення цих завдань щільно пов’язано з посиленням ролі самостійної роботи в навчальному процесі. У сучасних програмах Міністерства освіти і науки України для майже усіх спеціальностей ВНЗ на самостійну роботу студентів відводиться від половини і більше аудиторних годин. Це є свідченням того, що самостійна робота стає важливим резервом підвищення ефективності підготовки спеціалістів нової генерації. Закон України “Про освіту” найважливішим завданням сучасного навчального закладу визначає забезпечення і озброєння молоді продуктивними способами здобувати та застосовувати на практиці знання у сфері будь якої діяльності [1]. У зв’язку з посиленням ролі самостійної роботи у навчально- пізнавальному процесі актуальною стало питання організації творчої та самостійної роботи студентів. Вчені й педагоги-практики завжди приділяли багато уваги вивченню різних аспектів вказаної проблеми, але проблему активізації творчої самостійної роботи студентів на заняттях з технологічного практикуму за напрямом підготовки студентів «Технологічна освіта» на заняттях з технологічного практикуму майже не висвітлено. Більшість дослідників вважають, що важливим засобом розвитку 16 творчих здібностей людини є самостійне рішення нею системи завдань, що поступово ускладнюються. Сутність останніх полягає в тому, «что на основе некоторых данных в условии задачи, предъявленных явно или предполагаемых известными ученику, и требований задачи, решающий должен решить проблему, найти искомое, осуществив при этом, т.е. по ходу решения одну или несколько процедур творческой деятельности» [2, с. 245]. Проведений аналіз науково-методичної літератури свідчить, що дослідження різних аспектів активізації творчої пізнавальної діяльності особистості, були і залишаються одними з важливих проблем педагогічної теорії і практики. На думку дослідників Т.И.Шамовой, В.П.Шпак [4,5], невміння молоді учитися пов'язано, насамперед, з відсутністю у них інструментарію для успішного подолання труднощів у самостійному творчому засвоєнні наукових знань, що вимагає постійної мобілізації волі й уваги, максимальної віддачі інтелектуальних сил. Дослідження М.В.Кларіна, Т.М.Пащенко, С.Є.Трубачової [6,7,8] доводять, що в умовах інформаційного

суспільства широке впровадження новітніх досягнень, акцентованих на самостійність та творчість у навчанні, неможливе без використання нових технологій. Але разом з тим аналіз наукових праць з теми нашого дослідження показав, що теоретичні і методичні аспекти використання сучасних технологій для вирішення конкретних завдань активізації самостійної пізнавальної діяльності студентів на заняттях з технологічного практикуму є недостатньо розробленими. Новою парадигмою сучасної освіти самостійна робота визначається головним складником освіти і звідси виникає необхідність створення умов для формування умінь і навичок творчої та самостійної пізнавальної діяльності та відповідної поведінки у будь якої професійної сфері, в тому числі на заняттях з технологічного практикуму. У нашій роботі ми спираємось на дослідження Ю.К.Бабанського, який за системоутворюючий фактор навчання поклав структурні компоненти навчальної діяльності (планування завдань і способів діяльності, мотивація, організація визначених дій, самоконтроль) і виділяє три види навчальних умінь - організаційні (уміння усвідомлювати навчальні завдання; планувати форми діяльності і їх виконання); інформаційні (уміння здійснювати пошук необхідних даних, роботу з різними видами інформації); інтелектуальні (уміння сприймати нові дані і запам'ятовувати їх, уміння осмислювати і мотивувати свою діяльність, самостійно вирішувати завдання) [9]. Самостійна робота - метод навчання, який полягає у виконанні студентами завдань з метою пошуку знань, їх осмислення, закріплення, узагальнення та систематизації, надбання умінь і навичок розвитку розумової та моторної діяльності. До елементарних умінь і навичок творчої, самостійної роботи студентів на заняттях з технологічного практикуму у навчальних майстернях, на наш погляд, можна віднести: пошук інформації у з підручниках, довідниках, 17 науково-методичної літературі; виконання практичних та лабораторно- практичних робіт; рішення технічних і технологічних завдань; самостійне спостереження та аналіз відповідних явищ; виконання тренувальних та пробних вправ; використання наукової термінології з технологічного практикуму. Проведений нами аналіз рівня науково-методичної літератури з підготовки студентів до самостійної творчої діяльності у навчальних майстернях та на підставі власних спостережень в цьому напрямі показує, що значна частина молоді не володіє в достатньої ступені елементарними навичками такої роботи на заняттях з технологічного практикуму. На наш погляд проблему активізації процесу формування умінь і навичок самостійної, творчої діяльності на заняттях з технологічного практикуму, можливо вирішити шляхом визначення найсприятливіших дидактичних методів навчання для організації такої роботи з залученням сучасних засобів і інформаційних технологій. Крім того, досвід експериментальних і практичних пошуків дозволяє стверджувати, що одним з ефективних психолого-педагогічних засобів та методів, що допомагають успішно вирішувати цю складну задачу, є впровадження в навчальний процес з технологічного практикуму у імітаційних методів навчання з використанням діалогу між собою, або між собою та викладачем. Це пов'язано з рядом причин. По-перше, основним змістом такого діалогу є взаємообумовлена активність студентів та й викладача в пошуках об’єктивно дійсного знання. При цьому вони опановують не лише нову інформацію та методи логічного мислення, але і прийоми творчої, пізнавальної, самостійної діяльності у конкретних ситуаціях, які імітують фрагмент уроку з трудового навчання. По-друге, діалог є найбільш розвиненою формою мовного спілкування людей, а тому і засобом розвитку особистості студента, що теж дуже важливо у плані формування майбутнього фахівця з технологічної освіти. Як показав наш досвід викладання дисципліни «Технологічний практикум» у

навчальних майстернях, організація діалогу на цих заняттях під час використання імітаційних методів навчання, забезпечує повноцінне включення студентів в процес самостійного, творчого опанування вказаного курсу та формування відповідних знань та практичних вмінь і навичок поведінки майбутнього вчителя технології (трудового навчання) в конкретних професійних ситуаціях. ЛІТЕРАТУРА: 1. Про освіту: Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, N 34) . 2. Теоретические основы содержания общего среднего образования / Под ред. В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М.: Педагогика, 1983. – 352 с. 3. Майер Е.А. Контроль самостоятельных занятий / Е.А. Майер,, Н.П. 18 Морозова // Вестник высшей школы. - 1972. - № 10. - С. 82-83. 4. Шамова Т.И. Управление познавательным процессом в адаптивной школе / Т.И.Шамова, Т.М.Давыденко. -М.: Центр «Педагогичный поиск», 2001. – 384 с. 5. Шпак В. П. Самоосвіта як фактор формування творчої особистості вчителя Психолого-педагогічні основи становлення творчої особистості вчителя / В.П.Шпак // М-ли міжвуз.науково-практ. конф.- Суми, 1992.-С.31- 33. 6. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках / М.В.Кларін .- М.: Арена, 1994. - 223 с. 7. Пащенко Т.М. Засоби активації пізнавальної діяльності в процесі самостійної роботи студентів / Т.М. Пащенко // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. - К., 2004. - Вип. 39. - С. 195-200. 8. Трубачова С. Є. Організація самостійної роботи в процесі засвоєння нових знань / С. Є. Трубачова // Педагогіка і психологія. - І996. - №4. - С. 89- 95. 9. Бабанский Ю.К. Избранные пед. труды / Ю.К.Бабанский .- М.: Педагогика, 1989.-558 с.